

Perhehoidon aakkoset

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Sisällys

TERVETULOA OULUN KAUPUNGIN PERHEHOITAJAKSI!	5
Perhehoito on tiimityötä	5
Tieto tuo varmuutta sijaisvanhempana toimimiseen	6
Asiakassuunnitelma	6
Avohuollon sijoitus	7
Diagnoosi	7
Eläke	8
Hoitopalkkio ja kulukorvaus	8
Hoitovapaa ja osittainen hoitovapaa	9
Huoltajuus	9
Huostaanotto	9
Huostaanoton lakkaaminen	10
Hätätilanne	10
Ilmoitusvelvollisuus	11
Itsenäistymisvarat	11
Julkisuus	11
Jälkihuolto	11
Kiintymys	12
Kiireellinen sijoitus	12
Kotihoidontuki	12
Kotikunta	13
Koulutus	13
Käynnistämiskorvaus	13
Käyttövarat	13
Lainsäädäntö	14
Lapsen kuuleminen	14
Lapsilisä	14
Laskut	14
Lasten määrä	15

Lyhytaikainen perhehoito.....	15
Matkakulut.....	16
Menneisyys.....	16
Mentorointi.....	17
Muuttoilmoitus.....	17
Omahoitaja.....	17
Opintojen tukeminen.....	18
Pahoinpitely.....	18
Palkanlaskenta.....	19
Pankkitili.....	19
Parisuhde.....	19
Passi.....	20
Perhehoitajan oikeudet.....	20
Perhehoitajan sairastuminen.....	20
Perhehoitajan velvollisuudet.....	20
Pitkäaikainen sijaisperhe.....	21
Puhelinkulut.....	21
Päivähoito.....	21
Päivystysperheet.....	21
Rikosrekisteriote.....	22
Rippikoulu.....	22
Sairauspäivärahat ja kuntoutus.....	22
Sinut.....	22
Sopeutumisvalmennus.....	23
Sukulaissijoitus.....	23
Terveydentila.....	23
Terveydenhuoltomenot.....	24
Tilapäinen lastenhoito.....	24
Toimeksiantosopimus.....	24
Tuetut lomat.....	25
Tukiperhe.....	25
Työnohjaus.....	25

Työttömyysetuudet.....	25
Vaitioloovelvollisuus	26
Vakuutukset.....	26
Vanhempainpäivärahat	27
Vapaapäivät.....	27
Verotus.....	27
Vertaistuki	28
Yhteydenpito.....	28
Yleinen asumistuki ja opintotuki.....	28
Kirjallisuutta perheestä, perhehoidosta ja kasvatuksesta.....	28
Linkkivinkkejä.....	30
Lastensuojelun ja perhehoidon lainsäädäntöä.....	32
LASTENSUOJELULAKI	32
Sijoitus avohuollon tukitoimena 37 §	32
Lapsen kiireellinen sijoitus 38 §.....	32
Kiireellisen sijoituksen lakkaaminen 39 §	32
Huostaanotto 40 §	32
Huostaanotetun lapsen huolto 45 §.....	32
Sijaishuolto 49 §.....	33
Lapsen terveydentilan tutkiminen 51 §.....	33
Lapsen asema sijaishuollossa 53 §.....	33
Ihmissuhteet ja yhteydenpito 54 §.....	33
Yhteydenpidon rajoittaminen 62 §	34
Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös 63 §.....	34
LAKI LAPSEN HUOLLOSTA JA TAPAAMISOIKEUDESTA.....	34
Lapsen huolto 1 §.....	34
Asiakassuunnitelma (LSL 30 §).....	35
LASTENSUOJELULAIN KESKEISIÄ PERIAATTEITA	35
SOSIAALIHUOLTOASETUS 12 §	36
LAKI SOSIAALIHUOLTOLAIN MUUTTAMISESTA 3.4.1992	37
25 § ”Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa.	37

26 § "Perhekodilla tarkoitetaan kunnan tai kuntainliiton hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa. Perhekodin tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva."	37
26a § Perhehoitajasta säädetään perhehoitajalaissa (312/92)	37
PERHEHOITAJALAKI	37
Perhehoitaja 1 §	37
Palkkio 2 §	38
Kustannusten korvaaminen 3 §	38
Toimeksiantosopimus 4 §	38
Sopimuksen irtisanominen 5 §	38
Oikeus vapaaseen 6 §	38
Koulutus ja tuki 7 §	38
Sosiaaliturva 8 §	39
PERHEHOITAJAN VAITIOLOVELLVOLLISUUS	39
14 § Asiakirjasalaisuus	39
15 § Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto	39
JÄLKIHOOLTO OULUSSA	40
Jälkihuollon tuen muodot	41
Itsenäistymisvarat	41
Jälkihuollon erityisyys	41

TERVETULOA OULUN KAUPUNGIN PERHEHOITAJAKSI!

Olemme iloisia, että perheessänne on tilaa ja sydäntä lapselle, joka on sijaishuollon tarpeessa!

Oulun kaupunki haluaa järjestää sijaishuollon sitä tarvitsevalle lapselle lastensuojelulain mukaisesti ensisijaisesti perhehoitona. Teidät on valmennettu joko pride-valmennuksella tai sukulaissijaisvanhemman valmennuksella tehtäväänne. Valmennuksen jälkeen teidät on virallisesti hyväksytty perhehoitajiksi. Kaikilla perhehoitajilla on tasavertaiset oikeudet perhehoitolain mukaan toimia tehtävässä.

Kotinne on hyväksytty sijaiskodiksi. Luotamme siihen, että lapsi saa luonanne hyvän ja turvallisen kodin, pysyvät ihmissuhteet, rakkautta ja huolenpitoa. Sanalla sanoen luotamme siihen, että lapsen on hyvä olla luonanne ja uskomme, että lapsi tuo iloa perheeseen.

Kuten kaikissa perheissä, myös sijaisperheissä eletään erilaisia vaiheita. Toisinaan kaikki sujuu kuin tanssi, toisinaan vastoinkäymiset tuntuvat seuraavan toisiaan.

Sijoitettu lapsi tuo tullessaan oman historiansa, omat tapansa ja tottumuksensa. Tilanne on uusi niin hänelle ja hänen vanhemmilleen kuin sinulle ja perheellesikin. Aluksi perheenjäsenillä voi tuntua vaikealta sopeutua lapsen tapoihin ja käyttäytymiseen tai olla tekemisissä hänen vanhempiensa kanssa. Omaan sijaisvanhemmuuteen liittyvät tunteet saattavat olla ristiriitaisia ja hämmentäviä tai parisuhde ajautuu perheen kokoonpanon muuttumisen myötä kriisiin. Myös käytännön asiat voivat aiheuttaa ongelmia, kun kerralla tulee paljon uusia termejä ja uutta muistettavaa.

Tärkeintä on, että ei jää hämmennyksen keskellä yksin. Apua ja neuvoja kannattaa aina pyytää, mieluummin liian aikaisin kuin liian myöhään.

Perhehoito on tiimityötä

Perhehoito on tiimityötä. Tiimin ytimen muodostavat sinä ja sijoitettu lapsi, hänen huoltajansa ja lapsen sosiaalityöntekijä. Asiakassuunnitelmassa arvioidaan yhdessä lapsen tilannetta, lapsen tarpeita, sijoituksen tavoitteita ja käytettävissä olevia keinoja. Mukana voivat olla myös esimerkiksi lapsen terapeutti, päivähoidon työntekijä, opettaja, koulukuraattori tai harrastustoiminnan ohjaaja. Yhteisen pöydän ääreen kokoontuva joukko voi käsiteltävästä asiasta riippuen olla pieni tai iso.

Yhteistä erilaisille tiimeille on halu toimia lapsen parhaaksi. Hankalia asioita yhdessä pohtimalla ne asettuvat oikeisiin mittasuhteisiinsa. Se, mikä ensin vaikuttaa katastrofilta ei usein sitä ole, kun sen on jakanut toisten kanssa. Kukaan ei voi osata kaikkea. Sen takia perhehoidon tukena on laaja asiantuntijaverkosto. Apua ja tukea tulee rohkeasti pyytää heti, kun sitä tuntee tarvitsevänsä. Mikään asia ei ole liian pieni yhdessä mietittäväksi.

Avainasemassa perhehoidon tiimien kokoamisessa on lapsen vastuusosiaalityöntekijä. Hän vastaa asiakassuunnitelman osallistujien koollekutsumisesta ja tehdyn suunnitelman kirjaamisesta.

Häneltä voit aina kysyä neuvoja ja tukea silloin, kun tunnet niitä kaipaavasi. Tukenasi ovat myös toiset perhehoitajat. Heiltä saat vertaistukea ja hyviä neuvoja. Sinulle uutena tuleva ongelma on usein jo tuttu perhehoidon konkareille.

Tieto tuo varmuutta sijaisvanhempana toimimiseen

Asiallinen tieto tuo varmuutta sijaisvanhempana toimimiseen. Tietoa saat muun muassa perhehoidon toimistosta, Perhehoitoliitosta ja kirjastosta. Hakusanoilla sijaisvanhemmuus ja perhehoito löydät netistä sekä asiatietoa että keskusteluryhmiä (esim. www.perhehoitoliitto.fi).

Hyviä tietolähteitä ovat myös toiset perhehoitajat. Heihin saat yhteyden perhehoitajien omien yhdistysten kautta.

Perhehoitoa säätelee perhehoitajalaki. Se antaa yleiset puitteet perhehoidon järjestämiselle. Jokaisella kunnalla on kuitenkin omia käytäntöjään. Esimerkiksi perhehoitajan palkkio ja kulukorvaus vaihtelevat. Samoin eroja on muun muassa perhehoitajien vapaiden ja työnohjauksen järjestämisissä.

Tässä oppaassa on tietoa yleisesti perhehoidosta sekä Oulun kaupungin toimintatavoista.

Perhehoitajuus tuo tullessaan kosolti uusia termejä. Monet niistä muistuttavat toisiaan, mikä aiheuttaa helposti sekaannuksia. Tähän perehdytyskansioon on kirjattu tärkeimmät perhehoitoon liittyvät termit mahdollisimman selkeästi. Sisällysluettelo auttaa sinua löytämään sen, mitä etsit.

Lisätietoja saat sosiaalityöntekijältäsi tai perhehoidon toimistosta. Mikäli kansiossa on mielestäsi puutteita tai virheitä toivomme, että ilmoitat niistä perhehoitoon, jotta ne voidaan korjata.

Lähetämme vuosittain 2–3 informaatiokirjettä, joissa kerrotaan toimeksiantosopimukseen, tukeen, koulutukseen, uusiin käytänteisiin sekä palkkioihin liittyvistä muutoksista.

Vertaistukea voit tiedustella sosiaalityöntekijältäsi tai lähimpänä sinua toimivasta perhehoitajien yhdistyksestä. Sen yhteystiedot saat Perhehoitoliitosta.

Asiakassuunnitelma

Perhehoitoon sijoitetun lapsen asiakassuunnitelma laaditaan Oulussa yleensä 1–2 kertaa vuodessa, tarvittaessa useammin. Suunnitelman tekoon osallistuvat mahdollisuuksien mukaan lapsi itse, hänen huoltajansa, perhehoitajat ja sosiaalityöntekijä. Mukaan saatetaan pyytää myös muita lapsen tilanteen arvioinnin kannalta tärkeitä henkilöitä.

Asiakassuunnitelmassa arvioidaan lapsen nykytilanne. Arvion pohjalta mietitään, millaisia tarpeita lapsella on, mitä tavoitteita sijoituksen aikana pyritään saavuttamaan ja millä keinoin tavoitteisiin päästään. Eri lapsilla tavoitteet ovat erilaisia. Asiakassuunnitelma sitoo sen tekoon osallistuneet yhdessä tukemaan lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Monesti asiakassuunnitelma on kompromissi erilaisista näkemyksistä.

On tärkeää, että lapsi itse osallistuu asiakassuunnitelmaan, mikäli se hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden on mahdollista.

Asiakassuunnitelmassa sovitaan lapsen hoitoa ja kasvatusta koskevista suurista linjoista. Pienistä, jokapäiväisistä asioista päätetään sijaisperheessä.

Asiakassuunnitelman kirjannut sosiaalityöntekijä lähettää sen kaikille huoltosuunnitelmaan osallistuneille. Suunnitelma kannattaa tallettaa, sillä siitä voi tarvittaessa tarkistaa, mitä on yhteisesti sovittu. Monesti asiakassuunnitelmaan kirjataan – varsinkin sijoituksen alussa – yksityiskohtaisesti, miten lapsen ja hänelle tärkeiden ihmisten yhteydenpito järjestetään.

Avohuollon sijoitus

Silloin kun lapsi on sijoitettu kaikkien osapuolten suostumuksella, ilman huostaanottoa, puhutaan avohuollon sijoituksesta. Perhehoito toimii yhteistyössä lastensuojelun avohuollon kanssa perhehoitopaikan löytymiseksi. Avohuollon sijoituksen aikana lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä toimii avohuollon sosiaalityöntekijä. Perheen tuen järjestymisessä tehdään yhteistyötä avohuollon ja perhehoidon sosiaalityöntekijöiden kanssa. Avohuollon sijoituksen aikana perhehoitaja on oikeutettu perhehoitolain mukaiseen tukeen, koulutukseen ja vapaaseen.

Diagnoosi

Kun epäily lapsen sairaudesta tai vammaisuudesta herää, on syytä viipymättä neuvotella perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa. Näin lapsi saa mahdollisimman pian tarvitsemansa avun.

Alle kouluikäisen lapsen kohdalla luonteva ensimmäinen yhteydenottopaikka on neuvola, jonka terveydenhoitajan kanssa voitte yhdessä pohtia herännyttä huolenaihetta. Hän ohjaa tarvittaessa edelleen omalääkärin vastaanotolle tai kehitysneuvolaan ym. jatkotutkimuksiin. Koululaisen tilannetta voi pohtia joko kouluterveydenhoitajan tai omalääkärin kanssa.

Mikäli lapsella on jokin hoitoa tai kuntoutusta vaativa sairaus tai vamma, on tärkeää, että hänelle tehdään diagnoosi. Diagnoosin saatua voit hakea lapselle Kelan hoitotukea ja osittain tai kokonaan korvattavia lääkkeitä. Myös sopeutumisvalmennuskursseille pääseminen edellyttää diagnoosia.

Diagnoosi helpottaa yleensä koko perheen elämää. Kun tietää, että lapsen vaikeuksiin on selkeä lääketieteellinen syy, niihin on helpompi suhtautua. Potilasjärjestöistä saa vertaistukea ja neuvoja arkielämän ongelmiin. Niiden kautta saa myös tietoa lapselle sopivista sopeutumisvalmennuskursseista, terapioista ja lomajaksoista.

Lapsen kasvaessa ja kehittyessä diagnoosi saattaa muuttua. Tärkeintä on, että lapsen tarvitsema kuntoutus aloitetaan mahdollisimman varhain.

Eläke

Maksetusta hoitopalkkiosta kertyy perhehoitajalle eläkettä. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisissa. Tarkempia tietoja eläkkeen karttumisesta ja muista eläketurvaan liittyvistä asioista voi kysyä Oulun hyvinvointipalveluiden henkilöstöpalveluista.

Hoitopalkkio ja kulukorvaus

Sijoitetun lapsen hoidosta maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta.

Hoitopalkkio ja kulukorvaus lasketaan perhehoitajalle tuloksi ja niiden yhteismäärästä suoritetaan ennakonpidätys. Veroilmoituksessa kulukorvaus ja hoitopalkkio ilmoitetaan tuloina, mutta kulukorvaus merkitään kokonaisuudessaan vähennyksiin. Perhehoitajalle maksetut korvaukset (hoitopalkkio, kulukorvaus, loma-ajan korvaus) ovat ennakonpidätyksen alaisia ja veronalaisia tuloja. Perhehoitajien kilometrikorvauksesta ei pidetä veroa.

Perhehoitaja voi olla työttömänä työnhakijana ja saada työttömyyskorvausta, vaikka saakin kotona lasta hoitavan perhehoitajan palkkiota. Myös vuorotteluvapaalle lasta hoitamaan jäänyt perhehoitaja saa kotona lasta hoitavan perhehoitajan palkkiota.

Ammattiin valmistavassa tai yleissivistävässä koulutuksessa oleva perhehoitaja on päätoiminen opiskelija. Hän saa yhtä suurta hoitopalkkiota kuin työssä käyvä perhehoitaja.

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista välittömästi perhehoitoon. Välittömällä ilmoituksen tekemisellä vältytään liikaa maksettujen palkkioiden takaisinperinnältä.

Hoitopalkkion suuruudesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Palkkioon tehdään vuosittain tammikuussa automaattisesti indeksitarkistus. Tämän oppaan liitteistä löytyvät voimassa olevat hoitopalkkiot ja kulukorvaukset. Lapsen palkkio määräytyy lapsen hoitoisuuden perusteella pitkäaikaisessa perhehoidossa. Päivystysperheisiin sijoitettavien palkkio määräytyy palkkioluokan ylärajan mukaan. Suunnitelmallisissa avohuollon sijoituksissa käytetään myös erityismaksuluokan ylärajaa.

Mikäli palkkion tarkistaminen tuntuu aiheelliselta, kannattaa ottaa yhteyttä perhehoidon sosiaalityöntekijään. Lapsen lääkärintodistuksista, epikriiseistä, terapeuttien lausunnoista ym. kannattaa lähettää hänelle kopiot. Päätöksen palkkion tarkistamisesta tekee palveluesimies. Sosiaalityöntekijä tarkistaa vuosittain korotettua hoitopalkkiota saavan lapsen tilanteen.

Kulukorvaus kattaa lapsen hoidosta aiheutuvat jokapäiväiset menot, kuten asumisen, ruoan, harrastukset ja hygieniaan liittyvät menot.

Kulukorvaukseen sisältyvät myös tavanomaiset terveydenhuoltomenot. Niitä ovat esimerkiksi käsikauppaläkkeet, satunnaiset antibioottikuurit ja poliklinikkamaksut.

Hoitovapaa ja osittainen hoitovapaa

Työsopimuslaki antaa perhehoitajallekin oikeuden hoitovapaaseen tai osittaiseen hoitovapaaseen eli lyhennettyyn työaikaan lapsensa tai muun hänen taloudessaan vakituisesti asuvan lapsen hoitamiseksi. Sijoitettua lasta voi siis jäädä hoitamaan hoitovapaalle.

Kotihoidon tuen kannalta tilanne eroaa oman lapsen hoidosta. Jos lapsi on elatuksen sisältävässä kunnan järjestämässä perhehoidossa, hänestä ei makseta kotihoidon tukea huoltajalle. Huostaanottotilanteessa tuen maksaminen lakkaa heti, kun hoito ja kasvatusta on järjestetty kodin ulkopuolella eikä kotihoidon tukea makseta sijoitetusta lapsesta myöskään perhehoitajalle. Työajan lyhentäminen sijoitetun lapsen hoidon vuoksi, ei oikeuta saamaan osittaista hoitorahaa. Jos perhehoitajalla on oikeus lasten kotihoidon tai yksityisen hoidon tukeen oman lapsen vuoksi, etuuden määrää laskettaessa sijoitettua lasta ei huomioida perheen kanssa ja hoitopalkkio huomioidaan hoitolisään vaikuttavana tulona.

Huoltajuus

Huoltajuus ei siirry huostaanotossa. Sijoitetun lapsen huoltajia ovat yleensä hänen syntymävanhempansa tai toinen heistä. Huoltajalla on oikeus sanoa mielipiteensä lasta koskevista tärkeistä asioista. Tällaisia asioita ovat erityisesti koulunkäyntiin ja terveydenhuoltoon liittyvät asiat. Muun muassa lapsen erityisluokalle siirtymistä suunniteltaessa on kuultava huoltajia.

Ilman huoltajien suostumusta ei saa muuttaa huostaan otetun lapsen uskontokuntaa, nimeä tai kansalaisuutta.

Hyvinvointilautakunnalla on oikeus päättää huostaan otetun lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta sekä olinpaikasta. Sijoittamalla lapsen perheeseesi lautakunta on oikeuttanut sinut vastaamaan lapsen jokapäiväisestä hoidosta ja kasvatuksesta.

Lapsen jokapäiväiseen hoitoon kuuluu muun muassa lapsen koulunkäynnistä, hammashuollosta, terveydenhuollosta ja harrastuksista huolehtiminen. Näihin liittyen saat täytettäväksi lomakkeita, joihin pyydetään huoltajan allekirjoitusta. Perhehoitajana voit allekirjoittaa lasta koskevat lomakkeet, koepaperit ym. vaikka et ole lapsen huoltaja.

Huostaanotto

Lastensuojelulain 40 pykälän mukaan sosiaaliviranomaisilla on velvollisuus ottaa lapsi huostaan ja järjestää hänelle sijaishuolto, jos:

1. Puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai

2. lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään.

Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos:

3. (lastensuojelulain) 7 luvussa tarkoitetut toimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi; ja tarkoituksenmukaisia tai mahdollisia tai jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi
4. ja jos sijaishuollon arvioidaan olevan (lastensuojelulain) 4 §:n mukaisesti lapsen edun mukaista.

Suurin osa huostaanotoista tehdään yhteistyössä lapsen syntymävanhempien kanssa. Usein huostaanottoa edeltävät monet avohuollon tukitoimet ja tiivis yhteistyö sosiaalityöntekijöiden ja lapsen vanhempien välillä.

Niin sanottu tahdonvastainen huostaanotto on kyseessä silloin, kun huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi itse vastustaa huostaanottoa tai siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista taikka jos kuuleminen on jätetty suorittamatta muusta kuin LSL 42 §:n 3 momentissa mainitusta syystä. Silloin huostaanottoasian ratkaisee hallinto-oikeus.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää huostaanotetun lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta, muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta.

Huostaanoton lakkaaminen

Huostaanotto on voimassa toistaiseksi ja lakkaa viimeistään, kun nuori täyttää 18 vuotta. Huostaanotto voidaan lakkauttaa myös aiemmin, mikäli lapsen biologisten vanhempien tilanne muuttuu niin, että huostaanoton tarve lakkaa. Lapsen huoltajat voivat anoa huostaanoton lakkauttamista. Silloin sosiaalityöntekijät tutkivat lapsen tilanteen. He arvioivat sitä, onko lapsen edun mukaista muuttaa takaisin biologisten vanhempien luokse vai jatkaa asumista sijaisperheessä. Sosiaalityöntekijät kuulevat asiasta sekä lasta, tämän biologisia vanhempia että perhehoitajia.

Hätätilanne

Kun perhehoitaja tarvitsee äkillisesti sosiaalityöntekijän apua ja neuvoja, voi häntä tavoitella puhelimitse. Jos lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ei ole paikalla, voi pyytää yhdistämään työryhmän päivystyspuhelimeen **044 7034741**.

Virka-ajan ulkopuolella päivystää sosiaalipäivystys. Sosiaalipäivystykseen saa yhteyden hätäkeskuksen kautta.

Yleinen hätänumero on **112**. Sen kautta voi hälyttää poliisiin, paloauton ja ambulanssin.

Ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa omissa tai hänelle sijoitetun lapsen olosuhteissa tapahtuneista muutoksista perhehoidon sosiaalityöntekijälle.

Itsenäistymisvarat

Kaupunki perii sijoituksen aikana lapselle tulevat tulot, esimerkiksi eläkkeet, hoidon korvauksena. Myös lapsen vanhemmilta voidaan periä korvausta lapsen hoidosta. Näistä tuloista kaupunki tallettaa kalenterikuukausittain 40 prosenttia lapselle itsenäistymisvaroiksi. Varat ovat nuoren käytettävissä hänen täytettyään 18 vuotta. Itsenäistymisvaroilla hankitaan usein nuoren ensimmäisen oman kodin varusteet. Itsenäistymisvarojen määrä vaihtelee sen mukaan, kuinka suuret tulot lapsella on ollut sijoituksen aikana.

Jos lapselle ei ole kertynyt sijoituksen aikana itsenäistymisvaroja, kaupunki avustaa nuorta itsenäistymisessä.

Julkisuus

Sijaisperheessä asuva lapsi ei ilman huoltajien lupaa saa esiintyä tunnistettavasti tiedotusvälineissä.

Lapsen kuvaa ei siten saa julkaista lehdessä tai internetissä, häntä ei saa haastatella radiossa tai televisiossa eikä hänestä otettuja kuvia tai videoita saa muutenkaan julkisesti esittää elleivät hänen huoltajansa ole antaneet siihen kirjallisesti lupaa.

Päiväkotia tai koulua käyvät lapset saavat päiväkodin tai koulun kautta kuvaustilanteisiin lomakkeet, joilla huoltaja voi antaa luvan lapsen kuvaamiseen ja haastattelemiseen. Mikäli sijaisperhe ei ole yhteydessä lapsen huoltajiin, voi sosiaalityöntekijältä kysyä, onko hänen mahdollista saada huoltajilta lupapaperiin allekirjoitukset.

Eri asia luonnollisesti ovat sijaisperheen omaan käyttöön otetut valokuvat ja videot, joita katsellaan perhepiirissä, sukulaisten tai perheen ystävien kanssa. Tällaista käyttöä rajoitukset eivät koske.

Jälkihuolto

Huostaanoton lakkaamisen jälkeen nuori siirtyy jälkihuoltoon. Jälkihuollon tarkoituksena on tukea nuorta itsenäisen elämän alkuun. Oikeus jälkihuoltoon säilyy, vaikka huostaanotto lakkautettaisiin ennen lapsen täysi-ikäiseksi tuloa.

Jälkihuoltoon valmistautuminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, mieluiten jo noin 15-vuotiaana. Silloin sijaisvanhempien kannattaa arvioida yhdessä nuoren kanssa, missä itsenäistymisen osa-alueessa (esim. rahan käyttö, sosiaaliset suhteet, siisteys, hygienia, päivärytmi) hän tarvitsee harjoitusta. Asiakassuunnitelmassa voidaan yhdessä pohtia, miten nuorta parhaiten tuetaan itsenäiseen elämään valmistautumisessa.

Oulun kaupungilla on neljä sosiaaliohjaaja, jotka tukevat jälkihuoltoon siirtyvää ja jälkihuollossa olevaa nuorta itsenäistymisessä tarpeen mukaan. Kaikille nuorille järjestetään sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan toimesta jälkihuoltoneuvonta, jossa sovitaan tarvittavasta tuesta ja annetaan tietoa jälkihuollon palvelusta. Oppaan lopusta löytyy lisää tietoa jälkihuollosta.

Kiintymys

Aluksi sijoitettu lapsi voi tuntua vieraalta ja kovin erilaiselta sijaisperheen muihin lapsiin verrattuna. Hän on oma persoonansa, joka tuo mukanaan omat tapansa ja totumuksensa.

Kiintymyksen syntymiseen kannattaa antaa aikaa sekä itselle että sijoitetulle lapselle. Kiintymys syntyy arkisen huolenpidon ja läheisyyden myötä, ja kasvaa vähitellen.

Kiintymyksen syntymiselle on eduksi, mikäli sijaisvanhempi pystyy jonkin aikaa hoitamaan sijoitettua lasta kotona. Esimerkiksi vuorotteluvapaa tarjoaa mahdollisuuden lyhytaikaiseen kotiin jäämiseen. Vuorotteluvapaan ajalta maksetaan vuorottelukorvaus. Vuorotteluvapaalle sijoitettua lasta kotiin hoitamaan jäävä perhehoitaja saa kotona lasta hoitavan perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen. Mikäli aika kuluu ja lapsi tuntuu edelleen vieraalta, kannattaa ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijään. Myös perheneuvolasta voi kysyä neuvoa. Esimerkiksi theraplay-terapialla on saatu hyviä tuloksia kiintymyssuhteen ongelmissa.

Kiireellinen sijoitus

Sosiaalityöntekijä sijoittaa lapsen kiireellisesti silloin, kun lapsi on välittömässä vaarassa. Kiireellinen sijoitus on voimassa korkeintaan 30 päivää. Poikkeustapauksessa sosiaalityöntekijät voivat jatkaa kiireellisen sijoituksen voimassaoloaikaa. Kiireellinen sijoitus voi tällöin kestää enintään 60 päivää sijoituksen alkamisesta. Oulussa sijoitetaan päivystysperheisiin kiireellisesti sijoitettuja lapsia.

Kotihoidontuki

Sijoitettua lasta kotiin hoitamaan jäävä sijaisvanhempi ei ole oikeutettu kotihoidontukeen. Monet sijaisvanhemmat ovat sijoituksen alussa jääneet vuorotteluvapaalle. Sijaisvanhempi saa silloin vuorotteluvapaakorvauksen lisäksi kotona lasta hoitavan perhehoitajan palkkion. Vuorotteluvapaasta saa lisätietoa muun muassa työ- ja elinkeinotoimistosta ja Kelasta.

Kotikunta

Oulun sijoittaman lapsen kotikunta on Oulu hänen täysi-ikäisyyteensä asti. Jos lapsi muuttaa sijaisperheeseen Oulun ulkopuolelle, merkitään sijaisperheen asuinkunta lapsen muuttoilmoitukseen tilapäiseksi asuinkunnaksi. 18-vuotiaana tehdään muuttoilmoitus ja nuoren asuinkunnaksi tulee se paikkakunta, jossa hän tosiasiallisesti asuu.

Koulutus

Oulu järjestää perhehoitajille vuosittain täydennyskoulutusta. Perhehoitajille tulee infokirjeen kautta tietoa järjestettävästä täydennyskoulutuksesta sekä ohjeet ilmoittautumiseen. Toimeksiantosopimuksen mukaan kaupunki korvaa matkakulut koulutukseen julkisen kulkuneuvon taksan mukaan, kohtuulliset majoituskulut sekä lapsenhoitokustannukset. Majoitus- ja lapsenhoitokustannuksista tulee etukäteen olla yhteydessä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään.

Käynnistämiskorvaus

Perhehoidon käynnistämisvaiheessa sijaisperhe hankkii perheeseen sijoitettavalle lapselle välttämättömät tarvikkeet. Tällaisia ovat esim. sänky, hoito- tai kirjoituspöytä, kirjoituspöydän tuoli, vuodevaatteet, rattaat ja turvaistuin. Myös lapselle varatun huoneen pintaremonttiin tarvittaviin tarvikkeisiin, mm. tapettiin ja maaliin, myönnetään korvausta. Käynnistämiskorvauksella hankittavista tarvikkeista kannattaa keskustella ennen hankintoja perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa.

Lapselle ostetuista tarvikkeista tulee säilyttää kuitit ja lähettää ne perhehoidon sosiaalityöntekijälle. Alkuperäiset kuitit lähetetään tarvittaessa takaisin perhehoitajalle, jos niitä tarvitaan esimerkiksi tavaran takuun vuoksi.

Mikäli perhehoitosopimus päättyy vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta, perhehoitaja sitoutuu palauttamaan 50 % maksetusta käynnistämiskorvauksesta.

Käyttövarat

Lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä kuukausittain annettavat käyttövarat sisältyvät kulukorvaukseen.

Alle 15-vuotiaan käyttövaran tulee perhehoitajalain mukaan vastata hänen yksilöllistä tarvettaan. Perhehoitaja maksaa lapselle käyttörahaa 10–14 ikävuoteen asti ns. taskurahana 20 €/kk. Käyttöraha maksetaan perhehoitajan saamasta kulukorvauksesta.

15–17-vuotiaalle lapselle käyttöraha 51,21 €/kk maksetaan sosiaali- ja terveystoimesta perhehoitajalle, joka on velvollinen luovuttamaan rahan lapsen käyttöön.

18–20-vuotiaalle käyttöraha 51,21 €/kk maksetaan sosiaalitoimesta suoraan nuoren omalle tilille.

Lainsäädäntö

Perhehoidon toteutuksessa noudatetaan mm. seuraavia säädöksiä niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen: perhehoitajalaki (312/92), asetus perhehoitajalle maksettavasta palkkiosta ja korvauksesta, sosiaalihuoltolaki (710/82), sosiaalihuoltoasetus (607/83), lastensuojelulaki (417/2007), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/00), laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/92) ja (912/ 92), laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/02), laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/83) ja asetus lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (556/94).

Lapsen kuuleminen

Sosiaalityöntekijät toivovat, että perheeseen sijoitetun lapsen ääni tulee kuuluviin häntä koskevassa päätöksenteossa. Siksi he tapaavat lasta ilman sijaisvanhemman läsnäoloa esimerkiksi ennen asiakassuunnitelmaa. Pienten lasten kuulemisessa käytetään apuna toiminnallisia menetelmiä, kuten Nalle-kortteja, Elämän tärkeät asiat -kortteja tai erilaisia pelejä ja piirrostehtäviä.

Isompi lapsi voi halutessaan myös kirjoittaa sosiaalityöntekijälleen kirjeen tai soittaa hänelle.

On tärkeää, että lapsi osallistuu itse asiakassuunnitelman tekoon, jos se on mahdollista.

Lapsilisä

Lapsilisä maksetaan sijaisperheelle. Perhehoitaja itse hakee Kelalta lapsilisää. Lapsilisä kannattaa hakea heti lapsen muuttaessa sijaisperheeseen, jotta se alkaa tulla sijoitusta seuraavan kuukauden alusta lähtien sijaisperheelle. Oulun kaupungin asiakasmaksuyksikkö lähettää suoraan Kelalle lausunnon, jonka perusteella sijaisvanhemmalle maksetaan sijoitetun lapsen lapsilisä.

Lapsilisän suuruus määräytyy sijaisperheen lapsilisään oikeutettujen lasten lukumäärän mukaan. Jos perheessä on esimerkiksi ennestään kolme lasta ja sijoitettu lapsi tulee neljänneksi, perhe saa yhtä suuren lapsilisän kuin perhe, jolla on neljä biologista lasta.

Laskut

Sijoitetun lapsen asioihin liittyvät alkuperäiset kuitit ja laskut pitää lähettää perhehoitoon mielellään heti tai viimeistään 2 kuukauden kuluessa menojen syntymisestä.

Lasten määrä

Sijaisperheessä voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää lasta perheen omat, alle kouluikäiset lapset mukaan luettuina. Poikkeuksen muodostavat sisarukset ja muut saman perheen jäsenet, joita voi hoidossa olla samanaikaisesti useampia.

Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikainen perhehoito on tarkoitettu vastaamaan sekä kiireellisiin että suunnitelmallisiin sijoitustarpeisiin. Lyhytaikaiseen perhehoitoon voidaan sijoittaa sosiaalityöntekijän päätöksellä lastensuojelulain 37 § mukaisesti avohuollon tukitoimenpiteenä tai 38 § mukaisen kiireellisen sijoituksen perusteella. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan käyttää myös adoption harkinta-aikana, sijaishuollon muutoskohdissa ja huostaanoton jälkeisessä arviointivaiheessa. Sijoitettaessa huomioidaan lastensuojelulain mukaisesti perhehoidon ja läheisverkoston ensisijaisuus. Sijoitus kestää yleensä muutamasta päivästä muutamaa kuukauteen ja on lapsen tilapäistä hoitoa, joka enimmillään voi kestää puoli vuotta. Oulun kaupungissa pyritään turvaamaan päivystystilanteissa alle kouluikäisten lasten osalta mahdollisuus perhehoitoon.

Sijoituksen aikana voi olla tavoitteena vanhemman kuntoutuminen, lapsen tilanteen arviointi ja oikeiden tukimuotojen löytäminen perheelle. Lyhytaikainen sijoitus on aina väliaikainen. Sijoituksen jälkeen lapsi voi palata kotiinsa tai hänen voidaan arvioida olevan pitkäaikaisen sijaishuollon tarpeessa.

Oulun kaupunki valmentaa ennakkoon kaikki lyhytaikaisessa päivystystoiminnassa mukana olevat perheet. Kaikki toiminnassa olevat perheet ovat PRIDE -ennakkovalmennettuja ja he ovat käyneet lyhytaikaisen perhehoidon täydennyskoulutuksen. Jatkossa toimintaan otetaan mukaan pelkästään lyhytaikaiseen perhehoitoon keskittyviä perheitä. Päivystyksellisyyden vuoksi perheen toisen vanhemman tulisi olla täysipäiväisesti kotona. Perheen toimeentulo ei saisi kuitenkaan olla riippuvainen päivystystoiminnasta ja sen ei tulisi olla perheen ainut toimeentulon lähde. Perheille on nimettyä perhehoidon tiimistä vastuusosiaalityöntekijä, joka toimii perheen yhteyshenkilönä. Sijaisperheen kanssa tehdään sijoitusprofiili yhdessä perhehoidon sosiaalityöntekijöiden kanssa, jossa määritellään muun muassa lapsen ikä ja erityistarpeisiin vastaaminen sekä sijoituspaikkojen määrä. Oulun kaupungin linjausten mukaan yhdessä perheessä voi olla sijoitettuna samanaikaisesti enintään neljä lasta. Profiilia päivitetään yhdessä perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa.

Lasten ja perheen tilanne tulisi olla vakaa ennen päivystystoimintaan sitoutumista, sillä uusi perheenjäsen voi vaikuttaa koko perheen tilanteeseen. Perheiltä vaaditaan hyvää yhteistyökykyä, kykyä toimia kriisitilanteissa ja valmiutta kohdata lapsen ja vanhemman tunteita. Lyhytaikaisen perheen tulee pystyä tukemaan lasta kriisitilanteessa. Perheen yksi valmius on sietää epävarmuutta muuttuvissa tilanteissa. Sijoitus voi päättyä äkillisesti, jolloin perheen tulee kyetä tukemaan lasta muutostilanteessa palaamaan joko syntymäperheeseensä tai siirtymään pitkäaikaiseen perhehoitoperheeseen.

Uusina perheinä mukaan tulevat toimivat jatkossa puhtaasti päivystävinä perheinä. Aiemmin koulutetuissa perheissä on myös pitkäaikaisesti sijoitettuja lapsia lyhytaikaisten sijoitusten lisäksi. Lyhytaikainen perhehoito on koko perheen elämään vaikuttavaa toimintaa ja kaikkien perheenjäsenten tulee olla sitoutuneita toimintaan, jotta päivystystoiminta pystyy sujumaan pitkäjänteisesti. Päivystystoiminnassa olevien perheiden tulee lisäksi huomioida toiminnassa mukana olemisen mahdollisia vaikutuksia koko perheeseen. Perheiden olisi hyvä pystyä pitämään tarvittaessa taukoa päivystystoiminnasta ja huolehtia omasta jaksamisestaan sekä hyvinvoinnistaan.

Lyhytaikainen perhehoito tulee olla vahvasti tuettua. Perheille järjestetään ryhmämuotoinen työnohjaus sekä tilanteen mukaan yksilötyönohjausta, säännölliset yhteistapaamiset muiden perhehoitajien kanssa, tilapäishoitoa vapaaioikeuden takaamiseksi, täydennyskoulutusta ja mentorointia.

Päivystystoiminnassa aktiivisesti mukana oleville sijaisperheille maksetaan kuukausittaista varallaolokorvausta. Varallaolokorvauksen maksamisen edellytyksenä on, että perheellä on valmius vastaanottaa lapsi päivystyksellisesti. Toiminnan alkaessa perheelle myönnetään aloituskorvaus, joka on tarkoitettu päivystystoimintaan liittyviin hankintoihin. Perheen kanssa on erikseen sovittu päivystämisestä, josta tehdään viranhaltijapäätös missä sovitaan päivystysajasta. Lyhytaikaisesta perhehoidosta tehdään perhehoitajan kanssa erillinen lapsikohtainen toimeksiantosopimus, missä voidaan määritellä hoidon kesto, palkkio ja kulukorvaus.

Päivystystoimintaan on luotu yhdessä Oulun kaupungin ja perhehoitajien kanssa oma malli, joka on toiminut marraskuusta 2013 alkaen.

Sijoitukseen liittyvistä käytännön asioista sovitaan neuvottelussa, jonka järjestämisestä vastaa sosiaalityöntekijä. Vastuu päätöksistä on sosiaalityöntekijällä. Neuvottelussa sovittavia asioita ovat muun muassa tapaamiseen ja muuhun yhteydenpitoon liittyvät asiat.

Matkakulut

Perhehoitaja saa matkakorvausta kuljettaessaan lasta esimerkiksi terapiaan tai vanhempien tapaamiseen. Myös matkat lasta koskeviin neuvotteluihin korvataan. Mahdolliset matkakulukorvaukset maksetaan työmatkakustannusten korvauksena tuloverolain (TVL) 71.1 §:n mukaan verovapaana korvauksena. Kustannusten korvaamisessa sovelletaan verohallinnon kulloinkin voimassa olevaa verovapaisten matkakustannusten ohjetta.

Perhehoitajat hakevat matkakuluja lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä kirjallisesti. Kulut tulee hakea kahden kuukauden sisällä kuljettamisesta.

Menneisyys

Sijoitetun lapsen kanssa kannattaa puhua hänen menneisyydestään hänen ikäkauteensa sopivalla tavalla. Lapsen kanssa voidaan esimerkiksi katsella valokuvia tai täyttää yhdessä hänen kanssaan

omaa "vauvakirjaa". Lapsi alkaa usein puhua menneisyydestään vasta jonkin aikaa sijaisperheessä asuttuaan. Osalla lapsista menneisyyden kokemukset ovat niin vaikeita, että he eivät edes muista niitä. Lasta ei kannata painostaa puhumaan kokemuksistaan.

Lapsen menneisyydessä saattaa olla hyvinkin raskaita asioita kuten hylkäämistä, turvattomuutta ja jopa väkivaltaa. Jos tuntuu siltä, että lapsi tarvitsee apua näistä kokemuksista selvitäkseen, kannattaa ottaa yhteyttä lapsen sosiaalityöntekijään. Hänen kanssaan voi yhdessä miettiä, minkä tahon puoleen asiassa kannattaa kääntyä. Lapsi voi saada terapeuttista apua muun muassa perheneuvolasta tai lasten ja nuorten psykiatriselta poliklinikalta.

Nuorella on mahdollisuus muodostaa kuvaa omasta menneisyydestään tutustumalla hänestä sosiaalitoimistossa koottuihin lastensuojeluasiakirjoihin. Niiden lukemisesta tulee etukäteen sopia sosiaalityöntekijän kanssa. Nuori saattaa haluta vieraila lastenkodissa, jossa hän on pienenä asunut. Myös vierailusta kannattaa sopia etukäteen lastenkodin henkilökunnan kanssa.

Mentorointi

Mentorointi on kokeneen perhehoitajan antamaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Mentori on vertainen, kuuntelija, hiljaisen tiedon ja kokemuksen välittäjä, rinnallakulkija ja arjen tilanteiden jakaja ja sanoittaja.

Mentorointi täydentää perhehoidon muita tukimuotoja ja siitä tehdään erillinen sopimus. Sopijaosapuolia ovat perheen asioita hoitava sosiaalityöntekijä, mentorikoulutuksen saanut perhehoitaja sekä tukea tarvitseva perhehoitajat. Mentorointi on tavoitteellista ja määräaikaista toimintaa ja tapaamiset ovat yleensä 1-2 kertaa kuukaudessa. Mentorointisuhde voi kestää muutamasta kuukaudesta vuoteen ja suhde perustuu molemminpuoliseen luottamukseen sekä osapuolet ovat vaitiolovelvollisia.

Mentoritoiminnasta vastaavat työntekijät ovat **Salme Määttä** ja **Carita Haapala**.

Muuttoilmoitus

Muuttoilmoitus on lain mukaan tehtävä viikon kuluessa muutosta. Sijoitetun lapsen kotikunta ei muutu, joten hänen muuttonsa on tilapäinen.

Perhehoito tekee sijoitetusta lapsesta tilapäisen muuttoilmoituksen väestörekisteriin.

Omahoitaja

Oululaisissa lastenkodeissa asuvilla lapsilla on kaikilla omahoitaja, joka pääasiassa vastaa lapsen asioista. Hän on sijaisperheen apuna ja tukena sekä tutustumisvaiheessa että lapsen muuttaessa perheeseen. Omahoitajalta voi kysyä apua ja neuvoja myös silloin, kun lapsi on jo jonkin aikaa asunut sijaisperheessä. Monesti hän on lapsen syntymävanhempien ohella paras kertomaan lapsen yksilöllisistä tavoista ja tottumuksista.

Opintojen tukeminen

Oulu tukee sijoittamiensa nuorten opiskelua taloudellisesti.

Kelan maksamaa opintorahaa ja mahdollista opiskelijan asumistukea tulee luonnollisesti myös anoa. Jälkihuollossa olevaa nuorta ei veloiteta ottamaan opintolainaa. Tarvittaessa häntä voidaan avustaa toimeentulotuella.

Huostaanotetun nuoren ei tarvitse ilmoittaa opintotukihakemuksessa vanhempien tai sijaisvanhempien tuloja. Maininta huostaanotosta riittää takaamaan täysimääräisen opintotuen saamiseen.

Pahoinpitely

Suomen laki kieltää yksiselitteisesti lapsen pahoinpitelyn. Mikäli sijoitettu lapsi kertoo, että häntä on pahoinpidelty tai siitä on merkkejä näkyvässä, on heti otettava yhteyttä sosiaalityöntekijään. He ohjaavat tarvittaessa lapsen tarkempiin tutkimuksiin. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee tutkintapyynnön yhdessä palveluesimiehen kanssa pahoinpitelyasian ilmetessä.

Lapsen pahoinpitelyn muodoista yksi on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Sillä tarkoitetaan aikuisten lapsiin tai alaikäisiin nuoriin kohdistamia seksuaalisia tekoja.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö paljastuu monesti vasta sijaisperheessä. Hyväksikäytetty lapsi saattaa oireilla hyvin hämmentävillä tavoin. Lapsen käytös saattaa esimerkiksi olla avoimen flirttailevaa ja selvästi ikätasoon kuulumatonta tai hän tyydyttää itseään pakonomaisesti.

Heti, kun lapsen käytös ja/tai puheet herättävät epäilyn mahdollisesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä, tulee ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijään. On tärkeää, että lapsi saadaan välittömästi tutkimuksiin ja hoitoon.

On myös mahdollista, joskin erittäin harvinaista, että sijaisperhettä epäillään heille sijoitetun lapsen pahoinpitelystä. Pahoinpitelyepäily selvitetään. Epäilyn kohteeksi joutuneella sijaisperheellä on mahdollisuus saada työnohjausta.

Pedofiilit ovat aikuisia, joilla on pysyvä seksuaalinen mielenkiinto lapsia kohtaan. Internet ja varsinkin sen monet lasten ja nuorten suosimat keskustelupalstat vetävät puoleensa pedofiilejä. He käyttävät nettiä uusien uhrien etsimiseen tekeytymällä itse lapseksi tai nuoreksi. Lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja sitä koskevan epäilyksen tutkinnasta löytyy hyvin tietoa netistä.

Internetin vaarat on syytä tiedostaa ja keskustella niistä asiallisesti lasten kanssa. Esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivuilta löytyy hyvää materiaalia keskustelun pohjaksi. Muun muassa nuorille suunnattu Viisaasti verkossa -esite antaa hyvät eväät netin turvalliseen käyttöön.

Palkanlaskenta

Monetra Oy huolehtii sekä perhehoitopalkkioiden että kulukorvausten maksamisesta. Perhehoidon toimistosihteerin toimii tarvittaessa yhdyshenkilönä palkanmaksussa.

Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan perheelle kuukauden 15. päivä. Palkkion ja kulukorvauksen suuruus näkyy kotiin tulevassa palkkalaskelmassa. Se kannattaa tarkistaa mahdollisten virheiden varalta. Verokortti ja tilinumero tulee toimittaa ajoissa perhehoidon sosiaalityöntekijälle, joka lähettää ne edelleen Monetralle.

Perhehoitajien palkkoihin ja palkkioihin liittyvissä kysymyksissä voi ottaa yhteyttä perhehoidon toimistosihteerin tai sosiaalityöntekijään.

Pankkitili

Lapsen huoltajat säilyvät huostaanotosta huolimatta edelleen lapsen edunvalvojina. Käytännössä he voivat nostaa varoja alle 18-vuotiaan lapsensa nimissä olevalta pankkitililtä. Perhehoitajan kannattaa avata omiin nimiinsä tili, johon sijaiskotilapsella on käyttöoikeus. Näin meneteltäessä lapsen syntymävanhemmat eivät pysty nostamaan lapsen toiselta tililtä rahaa.

Sijaisvanhemmuus on useimmille pankin virkailijoille vieras asia. Pankissa asiointi tiliä avattaessa voi sen takia olla hämmentävää ja hieman hankalaa. Kannattaa varautua tähän ja varata aikaa kiireettömään asiointiin. Perhehoidosta annetaan tarvittaessa kirjallinen lausunto perhehoitajana toimimisesta pankkiasiointia varten.

Parisuhde

Vanhempien toimiva parisuhde antaa voimaa arjen pyörittämiseen. Jos tuntuu siltä, että parisuhde on ajautumassa umpikujaan, kannattaa hakea apua.

Esimerkiksi kirkon perheasiainneuvottelukeskuksen työntekijät ovat erikoistuneet parisuhteen ongelmien hoitoon. Heiltä saatu keskusteluapu on maksutonta ja luottamuksellista eikä siihen hakeutuvilta edellytetä kirkon jäsenyyttä. Neuvontaan voi hakeutua joko parina, perheenä tai yksin.

Parisuhteen hoidosta on julkaistu monia hyviä oppaita. Niitä löydät kirjastosta. Väestöliiton nettisivuilla www.vaestoliitto.fi on paljon asiaa parisuhteesta ja sen vaiheista. Sieltä löytyy myös hyvin tietoa eri paikkakuntien neuvonta- ja pariterapiapalveluista sekä parisuhdekursseista.

Passi

Saadakseen sijoitetulle lapselle passin, sijaisvanhemman täytyy pyytää sosiaalityöntekijältä lautakunnan lupa passihakemuksen liitteeksi. Kyseinen lupa korvaa passin hakemuskavakkeessa vaadittavat huoltajien allekirjoitukset.

Ulkomaille matkustettaessa voimassa oleva passi riittää pääsääntöisesti osoittamaan rajaviranomaisille lapsen oikeuden matkustaa sijaisperheen mukana. Joidenkin kohdemaiden rajaviranomaiset ja jotkut matkanjärjestäjät vaativat passin lisäksi sijaiskotilapsilta erillisen sosiaalityöntekijän allekirjoittaman matkustusluvan.

Jotta ikäviltä yllätyksiltä vältyttäisiin, kannattaa sijaiskotilapsen matkustuslupaa koskevat mahdolliset erityisvaatimukset selvittää matkanjärjestäjältä jo matkaa varattaessa.

Suosittellemme, että matkustusaikasta ilmoitettaisiin etukäteen sosiaalityöntekijälle. Hänen kirjoittamansa matkustuslupa on myös hyvä olla mukana Pohjoismaiden ulkopuolelle suuntautuvilla matkoilla.

Mikäli mahdollista, kerro lapsen syntymävanhemmille etukäteen aikeestanne matkustaa. Näin asia ei tule heille jälkikäteen yllätyksenä lapsen kertoessa matkasta.

Etukäteen matkasta kertominen on viisasta myös siksi, että mahdollisessa hätätilanteessa (esim. luonnonmullistus) perhettänne osataan etsiä.

Perhehoitajan oikeudet

Perhehoitajalla on oikeus saada tukea hoito- ja kasvatustehtävässään, saada valmennusta, koulutusta ja työhohjausta sekä saada hoito- ja kasvatustehtävästään hoitopalkkiota sekä korvauksia sovitulla tavalla. Perhehoitajalla on myös oikeus tulla kuulluksi lapsen huoltoon liittyvissä kysymyksissä.

Perhehoitajan sairastuminen

Mikäli perhehoitaja sairastuu, pyritään perheen tilannetta tukemaan tarvittaessa ensisijaisesti avustamalla perhettä taloudellisesti hoitoavun palkkaamisessa. Perhehoitajan tulee ottaa yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään ja neuvotella hänen kanssaan tilanteesta. Perhehoitajaa voi ohjata tiedustelemaan kunnallista perhetyötä tai esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton kautta hoitajaa. Sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus.

Perhehoitajan velvollisuudet

Perhehoitajalla on velvollisuus turvata lapselle hyvä hoito ja kasvatusta sekä ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen huolenpito ja valvonta sekä edistää lapsen edellä mainittujen oikeuksien

toteutumista ja tukea ja edesauttaa lapsen ja hänen vanhempiensa sekä muiden hänelle läheisten henkilöiden välistä yhteydenpitoa siten kuin asiakassuunnitelmassa on sovittu. Perhehoitajan tulee tehdä yhteistyötä hyvinvointilautakunnan ja sen alaisten työntekijöiden kanssa lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa, osallistua perhehoidon neuvotteluihin virka-aikana ja pitää salassa lapsesta ja hänen vanhemmistaan sekä muista hänelle läheisistä henkilöistä saamia tietoja. Perhehoitaja ei voi luovuttaa lasta perhekodista ilman lautakunnan suostumusta. Perhehoitajalla on myös velvollisuus ilmoittaa perhehoitoon liittyvissä olosuhteissa tapahtuneista muutoksista sekä aikomuksestaan ottaa perhehoitoon muita henkilöitä.

Pitkäaikainen sijaisperhe

Pitkäaikainen sijaisperhe on valmis ottamaan suunnitelmallisesti huostaan otetun lapsen hoitoonsa sillä ajatuksella, että lapsi on perheen pysyvä jäsen.

Puhelinkulut

Perhehoitaja maksaa puhelinkulut, kun lapsi pitää yhteyttä vanhempiinsa ja sukulaisiinsa.

Perhehoitaja ei voi kieltäytyä vastaanottamasta lapsen syntymävanhemman lapselle hankkimaa puhelinta. Puhelinta kuitenkin käytetään ja pidetään päällä perheen käytäntöjen ja tapojen mukaisesti. Lapsen syntymävanhempi vastaa hankkimansa puhelimen laskun maksusta.

Päivähoito

Sijoitetun lapsen päivähoito kunnallisessa päivähoidossa on perhehoitajalle maksutonta.

Perhehoitajan tulee itse hakea lapselle päivähoitopaikkaa. Jo haettaessa on ilmoitettava, että paikkaa haetaan perhehoitoon sijoitetulle lapselle. Erityisesti Oulun ulkopuolelle sijoitettujen lasten osalta tämä on tärkeää. Osa kunnista voi vaatia maksusitoumusta päivähoidon järjestämiseksi. Sosiaalityöntekijä on yhdyshenkilönä maksusitoumusasiassa.

Päivystysperheet

Oulun kaupungin perheellä on päivystysperherinki, jossa on mukana 30 päivystysperhettä. Päivystysperheet ovat koulutettu ja sitoutuneita päivystysrinkiin. Päivystysperheillä on oma sosiaalityöntekijä yhdyshenkilönä. Päivystysperheille maksetaan varallaolokorvausta 1500 €/kk. Päivystysperheille maksetaan sijoitetusta lapsesta palkkioluokkien ylintä korvausta hoitovuorokausien mukaan. Päivystysperheisiin sijoitetaan kaikki Oulun kaupungin sijoittamat alle kouluikäiset lapset. Osa päivystysperheistä voi ottaa myös kouluikäisiä ja nuoruusikäisiä lapsia. Perheet toimivat päivystysvalmiudessa vuorotellen. Lapset tulevat päivystysvalmiudessa oleviin perheisiin kriisisijoituksina mihin vuorokaudenaikaan tahansa.

Rikosrekisteriote

Sijaisvanhemmilta pyydetään rikosrekisteriote (kts. laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 504/2002) ennen valmennuksen alkamista. Perhehoito voi pyytää rikosrekisteriotetta uudelleen, mikäli perhe on odottanut valmennuksen jälkeen sijoitettavaa lasta pidempään. Esitettävä rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Rikosrekisteriote näytetään perhehoidon palveluesimiehelle, jonka jälkeen se palautetaan perhehoitajille. Rikosrekisteriote pyydetään Oikeusrekisterikeskukselta ja lomake sen pyytämistä varten löytyy netissä osoitteesta <http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/18189.htm>.

Rippikoulu

Ev.lut. kirkkoon kuuluvat nuoret käyvät yleensä rippikoulun sinä vuonna, kun täyttävät 15. Seurakuntien järjestämät rippikoululeirit ovat kohtuuhintaisia. Poikkeuksen muodostavat erilaiset teemarippikoulut, joiden hinta saattaa kohota jopa satoihin euroihin.

Prometheus-leirit ovat elämäkatsomuksiin sitoutumattomille tarkoitettuja aikuistumisleirejä. Niitä voi verrata kirkon järjestämiin rippikoululeireihin. Leireistä saa lisätietoa Prometheusleirintuki ry:stä: www.protu.fi.

Perhehoitaja ei voi ilman huoltajan suostumusta muuttaa lapsen uskontokuntaa. Käytännössä kirkkoon kuulumaton nuori ei ilman huoltajan suostumusta saa käydä rippikoulua. Nuori ei myöskään ilman huoltajan suostumusta saa osallistua muun kuin huoltajan hänelle valitseman uskonnollisen suuntauksen rippikouluun.

Sairauspäivärahat ja kuntoutus

Perhehoitajan työkyvyttömyyttä arvioidaan toimenkuvasta saatavan selvityksen pohjalta. Perhehoitajaa kuvaa päivärahaa hakiessaan työtään ja kertoo, mistä työstä on estynyt sairauden, vian tai vamman johdosta, kuka työn tekee sairausloman aikana ja niin edelleen.

Kelan kuntoutuskursseista voi löytyä erityisesti perhehoitajille tarkoitettuja kuntoutuskursseja.

Sinut

Suomen sijaiskotinuorilla on oma yhdistys, SINUT ry. Sinuihin voivat liittyä 13–25-vuotiaat sijaiskotinuoret ja sijaisperheiden biologiset nuoret. Sinuille järjestetään mm. leirejä. Lisätietoja sinujen toiminnasta saat perhehoitajien alueyhdistyksestä tai Perhehoitoliitosta.

Sopeutumisvalmennus

Tieto lapsen sairaudesta hämmentää. Sopeutumisvalmennuskurssilla saadaan tietoa sairaudesta ja tavataan muita samassa tilanteessa olevia perheitä. Nuorille järjestetään omia, sairauden itsehoitoon ja vertaistukeen painottuvia kursseja.

Sopeutumisvalmennuskursseista saa tietoa lasta hoitavalta taholta, Kelasta ja potilasjärjestöistä.

Sukulaissijoitus

Kun lapsi sijoitetaan perheeseen, jonka vanhemmat ovat hänelle sukua, puhutaan sukulaissijoituksesta. Lapsen ja sijaisvanhemman sukulaisuussuhdetta lukuun ottamatta sukulaissijoitus ei poikkea millään tavalla muista sijaiskotisijoituksista.

Sukulaissijaisvanhemmat saavat samalla tavalla perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen kuin muutkin sijaisvanhemmat. Heillä on oikeus myös kaikkiin muihin sijaisvanhempia koskeviin tukitoimiin, kuten tukeen, koulutukseen ja vapaan korvaukseen.

Sukulaissijaisvanhemmat arvioidaan lastensuojelun avohuollon ja perhehoidon kanssa yhteistyössä. Sukulaissijaisvanhemmille järjestetään Oulussa omat valmennusryhmät. Oulussa toimii sukulaissijaisvanhempien vertaistukiryhmä.

Terveydentila

Lapsen terveystiedot pyritään keräämään ja kartoittamaan ennen perhesijoitusta. Mahdollisuuksien mukaan aloitetaan myös tarpeelliset arviointi- ja kuntoutustoimenpiteet.

Kerromme sijaisvanhemmille jo sijoitusta suunniteltaessa lapsen terveydentilasta niin paljon, kuin pystymme. Samoin kerromme äidin mahdollisen raskauden aikaisen päihteiden käytön, mikäli sellainen on tiedossamme. Antamamme tiedot perustuvat neuvolan, koulun, sairaaloiden, kuntouttajien ja lapsen vanhempien meille antamiin tietoihin. Usein tiedot täydentyvät vähitellen. Pienen lapsen osalta tietoja ei ennen sijoitusta yleensä paljoa ole ehtinyt kertyä.

Mitä isompi lapsi on, sitä enemmän hänestä ja hänen terveydentilastaan on tietoa saatavilla. Vauvan terveydentilan arviointi on vaikeaa. Mahdolliset kehityksen viivästymät ja kuntoutuksen tarve ilmaantuvat vasta lapsen kasvaessa.

Lasta koskevista terveydenhuollossa tuotetuista papereista, esimerkiksi sairaalan epikriiseistä ja lausunnoista, voidaan antaa perhehoitajalle kopiot vain siinä tapauksessa, että lapsen huoltajat antavat siihen luvan. Jos perhehoitaja käyttää lasta lääkärissä, sairaala lähettää epikriisit myös perhehoitajalle.

Mikäli jokin lapsen käytöksessä tai terveydentilassa huolestaa, siitä kannattaa heti kertoa sosiaalityöntekijälle. Hänen kanssaan voi pohtia sitä, kenen puoleen kannattaa kääntyä.

Lasta voidaan arvioida ja kuntouttaa muun muassa perheneuvolassa, lasten ja nuorten psykiatrisessa työryhmässä, lasten ja nuorten psykiatrisella poliklinikalla ja sairaalan lastenneurologisella poliklinikalla. Ensisijaisesti kannattaa kääntyä oman neuvolan tai koulun terveydenhoitajan tai lääkärin puoleen lapsen terveydentilaa koskeissa kysymyksissä. He kirjoittavat tarvittaessa lähetteen jatkoarviointiin.

Sijoitetun lapsen terveydenhuollossa tulee käyttää julkista terveydenhuoltoa.

Terveydenhuoltomenot

Kulukorvaus kattaa tavanomaiset terveydenhuoltomenot. Niitä ovat muun muassa apteekista ilman reseptiä ostettavat lääkkeet ja satunnaiset antibioottikuurit.

Sairaudesta, terapiakäynneistä tms. aiheutuvat toistuvat kulut korvataan, mikäli mahdollinen hoitotuki ei riitä kattamaan kuluja.

Silmälasien hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kulut korvataan.

Lapset ohjautuvat terapiapalveluihin julkisen terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kautta.

Tilapäinen lastenhoito

Tilapäistä hoitoa pienille, lähinnä alle kouluikäisille lapsille järjestetään avoimilla leikkikentillä ja avoimissa päiväkodeissa. Hoito on maksullista ja kestää päivisin muutaman tunnin kerrallaan. Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on lastenhoitopalvelu, josta voi tilata koulutetun lastenhoitajan kotiin.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa voi keskustella tilapäishoitoavusta ja sen tarpeesta. Perhehoidolla on toimeksiantosopimussuhteisia hoitajia, jotka antavat tilapäishoitoa ja mahdollistavat vapaita.

Toimeksiantosopimus

Perhehoito perustuu kaupungin kanssa tehtyyn toimeksiantosopimukseen. Sopimuksessa sovitaan perhehoitajan palkkiosta, hoidon kustannuksista, lapsen käyttövaroista, hoidon kestosta, lapsen oikeuksista, tuki- ja harrastustoiminnasta, perhehoitajan vapaasta, valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä sopimuksen irtisanomisesta.

Sopimuksen tekemisestä vastaa perhehoidon sosiaalityöntekijä. Toimeksiantosopimus tehdään lapsen ja tulevan sijaisperheen tutustumisajan päättyessä, kun perhehoitoon siirtymisestä on sovittu.

Toimeksiantosopimuksen irtisanomisaika on yksi kuukausi ja sopimuksen allekirjoittaa palveluesimies.

HUOM! Toimeksiantosopimuksen tekeminen ei merkitse sitä, että olet työsuhteessa kaupunkiin.

Tuetut lomat

Sijaisperheillä on mahdollisuus hakea tuettua lomaa kotimaan eri lomakohteisiin lomajärjestöjen kautta. Loma voidaan myöntää samalle perheelle korkeintaan joka toinen vuosi. Loman myöntämiseen vaikuttavat muun muassa perheen tulot, perheenjäsenten terveydentila, perheen koko ja sosiaaliset seikat. Mikäli lomahakemuksessa kysytään, puoltaako sosiaalityöntekijä lomaanne, kannattaa ottaa yhteyttä omaan sosiaalityöntekijään. Hän voi tarvittaessa kirjoittaa loma puoltavan lausunnon hakemuksen liitteeksi.

Sijaisvanhemmille järjestetään myös erityisesti heille suunnattuja tuettuja lomiam. Tiedot ja hakuohjeet julkaistaan Perhehoito-lehdessä. Lomia voi myös tiedustella suoraan Perhehoitoliitosta. Tuetun loman omavastuuosuus sekä lomakohteen ja kodin väliset matkakulut on maksettava itse.

Tukiperhe

Tukiperheet tarjoavat lyhytaikaista perhehoitoa lapsille. Syynä tukiperheen etsimiseen lapselle saattaa olla esimerkiksi vanhemman levon tarve, sairaus tai kriisi perheessä. Tukiperhelapset lomailevat tukiperheessä yleensä yhden viikonlopun kuukaudessa. Loma-aikoina he saattavat viipyä tukiperheessä pidempään. Tukiperheelle maksetaan lapsen hoidosta kulukorvaus ja hoitopalkkio.

Osa sijaiskodeista toimii myös tukiperheinä. Tukiperhetyöstä saat lisätietoja perhehoidosta.

Oulun kaupunki ostaa tukiperhepalvelun pääsääntöisesti Pelastakaa lapset ry:ltä.

Työnohjaus

Perhehoito maksaa tarvittaessa perhehoitajille yksilötyönohjauksen. Työnohjauksesta saa lisätietoja perhehoidon sosiaalityöntekijöiltä. He välittävät työnohjauspyynnöt eteenpäin ja huolehtivat työnohjauksen kustannuksista.

Työttömyysetuudet

Työvoimatoimisto ratkaisee ensin, onko perhehoitaja työttömyysturvalain tarkoittamalla tavalla työmarkkinoiden käytettävissä vai ei. Jos työvoimapolitiittinen lausunto on myönteinen, perhehoitaja voi hakea työttömyysetuutta joko työttömyyskassalta (jos on työttömyyskassan jäsen ja täyttää työssäoloehdon) tai Kelalta. Toimeksiantosopimuksen perusteella tehty perhehoitotyö ei kerrytä työttömyyspäivärahan edellyttämää palkansaajan työssäoloehto, koska kyse ei ole työsuhteesta.

Perhehoidon palkkiota ei huomioida ns. soviteltavana työtulona eikä vähennettävänä sosiaalietuutena. Jos työttömyysetuus on tarveharkintainen työmarkkinatuki, palkkio huomioidaan tarveharkintatulona. Kulukorvausta ei huomioida sen veronalaisuudesta huolimatta.

Vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajaa sitoo vaitiolovelvollisuus lasta ja hänen vanhempiaan koskevista asioista (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812, pykälät 14 ja 15).

Sijaiskotilastasi ja hänen taustaansa koskeviin uteluihin voi vastata, ettei niistä ole lupa puhua vaitiolovelvollisuuden takia.

Vakuutukset

Toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneet perhehoitajat ovat Oulun kaupungin puolesta tapaturmavakuutettuja.

Oulu on vakuuttanut sijoitetut lapset tapaturman varalta samalla tavalla kuin päiväkotilapset ja koululaiset. Vakuutus korvaa tapaturman hoitokulut ja mahdollisen pysyvän vamman. Oulun ottama vakuutus ei kuitenkaan kata mahdollisia lapsen aiheuttamia vahinkoja.

Perhehoitaja voi halutessaan ottaa lapselle kaupungin vakuutusta laajemman tapaturmavakuutuksen. Sijaisperheen tulee itse maksaa lapselle ottamansa vakuutus.

Edullisimmin vakuutuksen saa kotivakuutukseen liitettynä. Sijaisvanhempi tulee merkitä mahdollisen vakuutuskorvauksen saajaksi, sillä muuten mahdollinen korvaus maksetaan lapsen huoltajille.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki (ent. lapsen hoitotuki)

Kela maksaa alle 16-vuotiaan, pitkäaikaisesti sairaan tai vammaisen lapsen hoitajalle vammaistukea. Tuki on porrastettu kolmeen luokkaan hoidon vaativuuden mukaan.

16 vuotta täyttäneen vammaistukea Kela ei voi maksaa perhehoitajalle. Vammaistuki maksetaan Oulun kaupungille, josta asiakasmaksuyksikkö maksaa perhehoitajalle vammaistuesta 60 % ja 40 % säästetään nuorelle itsenäistymisvaroiksi.

Vammaistuki on verotonta tuloa. Perhehoitaja tekee vammaistukihakemuksen Kelalle. Hakemukseen pitää liittää sitä varten kirjoitettu lääkärinlausunto C, joka ei saa olla puolta vuotta vanhempi. Mahdollisuus vammaistukeen kannattaa selvittää aina, kun lapsi käy terapiassa, tarvitsee jatkuvaa lääkitystä tai on käyttäytymisensä takia vaativa hoidettava.

Vammaistukihakemus kannattaa täyttää huolellisesti. Hakemusta täyttäessäsi voit arvioida sitä, millä tavoin lapsen hoito poikkeaa samanikäisen, terveen lapsen hoidosta. Esimerkit selventävät asiaa.

Vanhempainpäivärahat

Perhehoitoon sijoitetun vauvan hoitaminen ei oikeuta sijaisvanhempia äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan.

Jos perhehoitaja saa oman lapsen, biologisen tai adoptoidun, toimeksiantosopimuksen mukaisen perhehoidon palkkio huomioidaan vanhempainetuuden perusteena olevassa työtulossa. Perhehoidon hoitopalkkiota saavalle vanhempainpäiväraha maksetaan minimimääräisenä, jos perhehoitotyö on saajan pääasiallinen työ ja jatkaa tätä työtä myös äitiys- ja vanhempainraha-kaudella.

Oulun kaupunki maksaa alle 3-vuotiaan lapsen sijoituksesta erityismaksuluokan I tasoista korvausta yhteensä 1292,84 €/kk.

Vapaapäivät

Perhehoitajalle kertyy yksi vapaapäivä jokaista sellaista kuukautta kohden, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Vuodessa kertyy siten yleensä 12 vapaapäivää.

Mikäli perheellä on tarve pidemmälle vapaalle kokonaistilanne huomioon ottaen, on se sovitusti mahdollista. Lapsen etu tulee ottaa näissä tilanteissa erityisesti huomioon.

Perhehoitajalle maksetaan vuosittaisen vapaan ajalta normaali hoitopalkkio- ja kulukorvaus.

Perhehoitaja voi esittää omasta lähipiiristään henkilön, joka voi toimia perhehoitajan vapaan mahdollistajana. Henkilön tulee olla perhehoidon hyväksymä ja hänen tulee toimittaa rikosrekisteriote.

Perhehoito voi myös tarjota toiminnassa mukana olevan henkilön vapaan mahdollistajaksi. Myös toinen sijaisperhe voi toimia vapaan mahdollistajana.

Verotus

Sijoitetun lapsen hoidosta maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Molemmat ovat veronalaista tuloa. Kulukorvauksen osuuden perhehoitaja saa kuitenkin vähentää verotuksessa. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, virkistys- ja harrastustoiminnasta, henkilökohtaista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot. Veroilmoitusta täytettäessä on siis muistettava merkitä vähennyksiin perhehoidon kulukorvaus. Lomakkeessa kulukorvauksen vähennys ilmoitetaan kohdassa "muut tulonhankkimiskulut".

Käytännössä verovirkailija ottaa kulukorvauksen vähennyksenä huomioon siinä vaiheessa, kun hän laskee perhehoitajalle pidätysprosentin. Sen takia verotoimistossa asiointia varten kannattaa

valmiiksi laskea, kuinka paljon tulee vuoden aikana saamaan palkkiota ja kuinka paljon kulukorvausta.

Perhehoitajan kannattaa pyytää sama pidätysprosentti sekä perhehoitajan palkkiota että muuta työtuloa varten.

Perhehoitajalle eri nimikkeillä (harrastusraha, loma-ajan korvaus jne.) maksetut korvaukset ovat ennakonpidätyksen alaisia ja veronalaisia tuloja. Perhehoitajien kilometrikorvauksista ei pidätetä veroa.

Epäselvissä tilanteissa kannattaa aina ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijään, joka selvittää toimistohenkilöstön kanssa menettelytavan.

Vertaistuki

Paikalliset sijaiskotiyhdistykset järjestävät perhehoitajille vertaisryhmiä. Niissä keskustellaan avoimesti perhehoitoon liittyvistä kysymyksistä ja jaetaan kokemuksia. Vertaisryhmiin voi osallistua, vaikka ei olisikaan yhdistyksen jäsen. Katso Perhehoitoliiton nettisivuilta paikkakunnallasi toimivan sijaiskotiyhdistyksen yhteystiedot. Oulun kaupungilla on myös tarpeen mukaan vertaistukiryhmiä, joista voi tiedustella sosiaalityöntekijältä.

Yhteydenpito

Perhehoitoon sijoitetulla lapsella on oikeus pitää yhteyttä hänelle tärkeisiin ihmisiin. Yhteydenpidosta syntymävanhempiin ja muihin sukulaisiin sovitaan asiakassuunnitelmassa. Varsinkin sijoituksen alussa, kun syntymävanhempien ja sijaisperheen välinen yhteistyö vielä hakee muotoaan, kannattaa yhteydenpidosta sopia yksityiskohtaisesti.

Sähköposti on kätevä väline yhteydenpitoon sosiaalityöntekijöiden ja muiden viranomaisten kanssa. Sähköpostissa ei saa kertoa asiakastiedoista nimillä. Oulun kaupungin sähköpostiosoitteet ovat muotoa: *etunimi.sukunimi@ouka.fi*.

On tärkeää, että sijaisperheen muuttuneet yhteystiedot ilmoitetaan heti perhehoidon sosiaalityöntekijälle.

Yleinen asumistuki ja opintotuki

Perhehoidon palkkio vaikuttaa tulona yleisessä asumistuessa sekä opintotuessa omana, vanhempien ja/tai puolison tulona. Kulukorvaus ei vaikuta etuuksien määrään. Perhehoitoon sijoitetun nuoren opintotukeen eivät vaikuta syntymä- eivätkä sijaisvanhempien tulot.

Kirjallisuutta perheestä, perhehoidosta ja kasvatuksesta

Cacciatore, Raisa – Heinonen, Sanna – Juvakka, Essi – Oulasmaa, Minna: Pysytään yhdessä

Helppolukuinen ja käytännönläheinen tietopakki pareille, jotka haluavat pitää suhteestaan hyvää huolta. Aiheina ovat mm. erilaisuuden hyväksyminen, oman lapsuudenperheen mallit, kommunikaation kompastuskivet, ajankäyttö, lastenkasvatus, uusperhekuviot, kodinhoito, rahankäyttö ja suhteeseen sitoutuminen.

Furman, Ben: Muksuoppi – ratkaisun avaimet lasten ongelmiin

Ohjelma, jolla vahvistetaan lapsen itseluottamusta ja autetaan häntä selviytymään ongelmista. Erittäin selkeät ja hyvät nettisivut: www.kidsskills.org.fi

Göös, Riitta-Liisa: Arkielämän ABC

Selkeä ja havainnollinen opas siitä, miten arjessa toimitaan. Kuvien avulla opetetaan muun muassa henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimista, pyykinpesua, siivousta, rahan käyttöä ja ruoanlaittoa. Opetushallituksen julkaiseman oppaan tarkoituksena on antaa mahdollisimman hyvät valmiudet itsenäiseen elämään, koulutukseen ja työhön. Materiaali on tarkoitettu kaikille, jotka tarvitsevat ohjausta selviytyäkseen päivittäisistä elämäntilanteista ja haluavat kehittää elämäntaitojensa.

Heino, Hannele: Sijaislapsen kokoinen onni

Sijaisäidin kirjoittama kirja kokemuksistaan.

Helminen, Jarkko: Perhehoidon lainsäädäntö

Perusteos perhehoidon lainsäädännöstä ja sen soveltamisesta. Soveltuu hyvin perhehoitajan käsikirjaksi.

Hughes, Daniel A: Tie traumasta tervehtymiseen, Rakkauden herättäminen syvästi vaurioituneissa lapsissa

Hämäläinen, Helena: Sijaisvanhemman käsikirja

Helppolukuinen opaskirjanen sijaisvanhemmuuden aloitusvaiheeseen. Kirjasessa korostetaan erityisesti lapsen ja tämän biologisten vanhempien välisen suhteen tärkeyttä. Runsaasti käytännön neuvoja.

Jähi, Rita: Työstää, tarinoida, selviytyä. Vanhempien psyykinen sairaus lapsuudenkokemuksena

Rita Jähin väitöskirja kertoo siitä, millaista on lapsen elämä psyykkisesti sairaan vanhemman luona. Paljon esimerkkejä, jotka avaavat silmät sille, millaisista oloista osa sijoitetuista lapsista tulee. Väitöskirjan voi lukea ilmaiseksi netissä. Se löytyy osoitteesta acta.uta.fi. Kohtaan hae kirjoitetaan tekijän nimi eli Rita Jähi.

Laurila, Anja: Lainaksi annettu lapsi

Tietoa perhehoidosta, lapsen psyyken kehityksestä ja lapsen kasvatuksesta. Kirjoittaja on itse sijaisvanhempi ja psykologi, joten hänellä on omakohtaisia kokemuksia tilanteista, joita sijaisvanhemmat kohtaavat. Kirja on luettavissa Anja Laurilan kotisivuilta:

<http://www.surffi.net/~laurila/TIETOKIRJAT.htm>

Minun kirjani

”Vauvakirjan” vastine sijoitetuille ja adoptoiduille lapsille. Lapsi ja aikuinen täyttävät kansiota yhdessä. Kansion avulla lapsi kokoaa oman elämäntarinansa. Kansioon liittyy aikuiselle tarkoitettu ohjekirja. Kansiota voi tilata mm. Perhehoitoliitosta.

Rutter, Barbara: Lapseniko sijaiskotiin

Kirja esittelee lapsen sijaiskodissa kasvamista biologisen vanhemman näkökulmasta.

Sinkkonen, Jari: Lapsen kanssa hyvinä ja pahoina päivinä

Tahkokallio, Keijo: Myönteinen ajattelu lasten kasvatuksessa

Perusteoksia lapsen kasvusta ja kehityksestä. Sekä Sinkkoselta että Tahkokalliolta on ilmestynyt paljon muitakin kasvatusta koskevia kirjoja.

Linkkivinkkejä

www.finlex.fi

Lakitekstejä

www.mll.fi

Perheeseen ja lasten kasvatukseen liittyviä artikkeleita. Käytännön vinkkejä valokuvauksesta perhedemokratiaan.

www.perhehoitoliitto.fi

Perustietoa perhehoidosta.

www.pesapuu.fi

Tietoa Pride-valmennuksesta.

www.protu.fi

Tietoa uskontokuntiin kuulumattomien nuorten rippikoulua vastaavista Prometheus-leireistä.

www.kela.fi

Tietoa Kelan etuuksista, hakemuskaavakkeita, esitteitä ym.

www.nettineuvo.fi

Kotkan seudun sosiaali- ja terveystalvelujen neuvontasivut. Mahdollisuus tutustua asiantuntijoilta kysytyihin kysymyksiin vastauksineen.

www.sijaisvanhemmaks.fi

Selkeää ja mielenkiintoista tietoa sijaisvanhemmuudesta ja lapsikylä-äitiydestä. Innostava tietopaketti ensi kertaa sijaisvanhemmuuteen tutustuville.

www.vaestoliitto.fi

Tietoa parisuhteen vaiheista, suhteen vaalimisesta, pariterapiasta, parisuhdekursseista ym.

Lomajärjestöjä

www.huoltoliitto.fi

www.kotienpuolesta.fi

www.lomakotien-liitto.fi

www.lomaliitto.fi

www.lomayhtyma.fi

www.mtlh.fi

www.perhelomat.fi

www.solaris-lomat.fi

www.virkistyslomat.com

Lastensuojelun ja perhehoidon lainsäädäntöä

LASTENSUOJELULAKI

Sijoitus avohuollon tukitoimena 37 §

”Lapselle voidaan järjestää asiakassuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla avohuollon tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa taikka laitoshoidon yhdessä hänen vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaavan henkilön kanssa.

Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti myös yksin. Sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus.”

Lapsen kiireellinen sijoitus 38 §

”Jos lapsi on 40 §:ssä mainitusta syystä välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa, voidaan hänet sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshoidon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto.”

Kiireellisen sijoituksen lakkaaminen 39 §

”Kiireellinen sijoitus raukeaa, jollei hakemusta sijoituksen jatkamisesta tai 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua hakemusta huostaanotosta ole 30 päivässä sijoituksen alkamisesta saatettu hallinto-oikeuden käsiteltäväksi.”

Huostaanotto 40 §

”Lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos:

- 1) puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai
- 2) lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään.

Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos:

- 1) avohuollon tukitoimet eivät ole tarkoituksenmukaisia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja jos sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista.
- 2) sijoituksen arvioidaan olevan 4 §:n mukaisesti lapsen edun mukaista”

Huostaanotetun lapsen huolto 45 §

”Kun lapsi on otettu huostaan, sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi oikeus päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta,

kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta.”

Sijaishuolto 49 §

”Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella.

Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Huostaanotettu lapsi voidaan sijoittaa väliaikaisesti enintään kuudeksi kuukaudeksi myös vanhempansa tai muun huoltajan hoidettavaksi ja kasvatettavaksi silloin, kun valmistellaan lapsen kotiin palaamista ulkopuolisen sijoituksen jälkeen, tai kun se on lapsen edun kannalta muusta syystä perusteltua.”

Lapsen terveydentilan tutkiminen 51 §

”Sijaishuoltoon sijoittamisen yhteydessä lapsen terveydentila tulee tutkia, ellei sitä huostaanottoon johtaneet syyt huomioon ottaen ole pidettävä tarpeettomana.”

Lapsen asema sijaishuollossa 53 §

”Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on huolehdittava siitä, että sijaishuollossa olevalle lapselle selvitetään hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla, miksi hänet on otettu huostaan sekä selostettava niitä toimia, joihin hänen asiassaan on ryhdytty tai joihin aiotaan ryhtyä.

Lapselle on järjestettävä asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus tavata henkilökohtaisesti hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä tai muuta lastensuojelun työntekijää muiden läsnä olematta ja keskustella häntä itseään ja sijaishuollon toteuttamista koskevista asioista.”

Ihmissuhteet ja yhteydenpito 54 §

”Sijaishuollossa lapselle on turvattava hänen kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan, sisarusiaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä vastaanottamalla vieraita tai vieraillemalla sijaishuoltopaikan ulkopuolella sekä pitää heihin muuten yhteyttä käyttämällä puhelinta tai lähettämällä ja vastaanottamalla kirjeitä tai niihin rinnastettavia muita luottamuksellisia viestejä taikka muita lähetyksiä.

Sijaishuollosta vastaavan toimielimen ja lapsen sijaishuoltopaikan on tuettava ja edistettävä lapsen ja hänen vanhempiansa sekä lapsen ja muiden hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa. Lapsen sijaishuolto on järjestettävä niin, että sijoituspaikan etäisyys ei ole este yhteydenpitoon lapselle läheisiin henkilöihin.”

Yhteydenpidon rajoittaminen 62 §

”Sijaishuollossa olevan lapsen oikeutta pitää yhteyttä vanhempiinsa tai muihin hänelle läheisiin henkilöihin saadaan 63 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä rajoittaa, jos yhteydenpidosta ei ole voitu 30 §:ssä tarkoitetussa asiakassuunnitelmassa tai erityisestä syystä muutoin sopia lapsen ja hänen vanhempiansa tai muiden läheistensä kanssa, ja jos:

- 1) yhteydenpito vaarantaa lapsen sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen ja rajoittaminen on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä; tai
- 2) yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle; tai
- 3) rajoittaminen on välttämätöntä vanhempien tai perheen muiden lasten, perhekodin tai laitoksen muiden lasten tai henkilöstön turvallisuuden vuoksi; taikka
- 4) 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa; sama koskee myös 12 vuotta nuorempaa lasta, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtoonsa voidaan kiinnittää huomiota.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu edellytyksin saadaan:

- 1) rajoittaa lapsen oikeutta tavata vanhempiaan tai läheisiään;
- 2) rajoittaa lapsen oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä puhelimitse tai muista yhteydenpitolaitteista tai -välineistä käyttäen;
- 3) lukea ja pidättää lapsen lähettämä tai hänelle osoitettu yksittäinen kirje tai siihen rinnastettava muu luottamuksellinen viesti tai tarkastaa ja pidättää muu lähetys; sekä
- 4) ottaa rajoituksen ajaksi sijaishuoltopaikan haltuun lapsen hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä.”

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös 63 §

”... määräaikainen, enintään yksi vuosi kerrallaan.”

”Yhteydenpidon rajoittamisesta tekee päätöksen 13 §:n 3 momentissa tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.”

”Yhteydenpidon rajoitus on poistettava heti, kun se ei enää ole 62 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla tarpeellinen.”

LAKI LAPSEN HUOLLOSTA JA TAPAAMISOIKEUDESTA

Lapsen huolto 1 §

”Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempansa välillä.

Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatus sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus.

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.”

Asiakassuunnitelma (LSL 30 §)

”Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma, jollei asiakkuus pääty lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen tai kysymyksessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus.

Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisen eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Huostaanotettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan lisäksi:

- sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet
- erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastaaville henkilöille
- miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden hänelle läheisten henkilöiden kanssa ja miten samalla otetaan lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämistä.

Huostaan otetun lapsen vanhemmille on laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma, jollei sen laatimista ole pidettävä tarpeettomana. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kuten päihde- ja mielenterveyshuollon kanssa.”

LASTENSUOJELULAIN KESKEISIÄ PERIAATTEITA

- 1 Lastensuojelua toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Kaksitoista

vuotta täyttäneelle lapselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi häntä itseään koskevassa lastensuojeluasiassa. (20 §)

- 2 oikeus tavata vanhempiaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä sekä pitää heihin yhteyttä (54 §)
- 3 oikeus toimeentulon ja asumisen turvaan (35 §)
- 4 oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (1 §)
- 5 turvata lapselle taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus (4 §)
- 6 turvata lapselle turvallinen kasvuympäristö ja ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus (4 §)
- 7 turvata lapsen itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen (4 §)
- 8 lapsen mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan (4 §)
- 9 lapsen kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiminen (4 §)
- 10 oikeus käyttörahaan huostaanoton kestäessä sekä oikeus itsenäistymisvaroihin itsenäistymisvaiheessa (55 §, 77 §)
- 11 oikeus jälkihuoltoon (75 §)

SOSIAALIHUOLTOASETUS 12 §

”Kunnan tai kuntainliiton on sosiaalihuoltolain 26 §:ssä tarkoitetun perhekodin sopivuutta harkittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitoa antavan henkilön mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja tyydyttää perhehoitoon sijoitettavan henkilön tarpeet henkilön edun mukaisesti samoin kuin perhehoitoa antavan henkilön yhteistyökyvyn kunnan tai kuntainliiton ja perhehoitoon sijoitettavalle henkilölle läheisten henkilöiden kanssa. Lisäksi on selvitettävä hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.”

LAKI SOSIAALIHUOLTOLAIN MUUTTAMISESTA 3.4.1992

25 § ”Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus perheenomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalista kehitystään.

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksikäyttäen ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa.

26 § ”Perhekodilla tarkoitetaan kunnan tai kuntainliiton hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa. Perhekodin tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.”

26a § Perhehoitajasta säädetään perhehoitajalaissa (312/92).

”Perhekodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa ja huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina, jollei kyse ole hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan perhekodissa hoitaa samanaikaisesti enintään seitsemää henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitajalain 1 §:n 3 momentissa ja toisella sanotun pykälän 2 momentissa säädetty kelpoisuus.

Erytisistä syistä voidaan 1 ja 2 momentissa säädetystä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Erytisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä.”

PERHEHOITAJALAKI

Perhehoitaja 1 §

Perhehoitaja on henkilö, joka kunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissaan perhehoitoa.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsuhteessa kuntaan.

Palkkio 2 §

Perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota. Palkkion määrä perustuu hoitoon käytettävään aikaan ja hoidon vaativuuteen.

Asetuksella säädetään palkkion suuruudesta sekä tarkemmista perusteista palkkion määrittämiseksi.

Kustannusten korvaaminen 3 §

Perhehoitajalle maksetaan korvaus hänen hoidettavanaan olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista sekä hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista.

Asetuksella säädetään maksettavien korvausten suuruudesta ja tarkemmista perusteista, joiden mukaan korvaukset määräytyvät.

Toimeksiantosopimus 4 §

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan

- palkkion määrä ja suorittaminen
- kustannukset hoidon käynnistyessä ja lapsen käyttövarat
- hoidon kesto
- lapsen oikeudet, tukitoimet ja harrastustoiminta
- perhehoitajan oikeus vapaaseen ja palkkion maksaminen ja kustannusten korvaaminen vapaan ajalta
- valmennus, työnohjaus ja koulutus
- irtisanominen
- muut tarvittavat asiat

Sopimuksen irtisanominen 5 §

Irtisanomisaika on kaksi kuukautta. Toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi, jos perhekoti tai siellä annettava hoito on sopimatonta tai puutteellista, eikä puutetta korjata asetetussa määräajassa.

Oikeus vapaaseen 6 §

Yksi arkipäivä kalenterikuukautta kohti, jona on toiminut vähintään 14 vrk perhehoitajana.

Koulutus ja tuki 7 §

Kunta vastaa perhehoitajille annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta.

Sosiaaliturva 8 §

Eläketurva

Eläkettä karttuu vuosiansioista 1,5 % alle 53-vuotiailla ja 1,9 % 53–62-vuotiailla. Perhehoitaja voi jäädä vanhuuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta. Eläkettä karttuu 68-vuotiaaksi saakka.

Lisätietoja: Kuntien Eläkevakuutus, www.keva.fi

Tapaturmavakuutus:

- Helsingin kaupungilla on perhehoitajia koskeva tapaturmavakuutus.

PERHEHOITAJAN VAITIOLOVELVOLLISUUS

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812

14 § Asiakirjasalaisuus

”Sosiaalihuollon asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai muusta yksityisestä henkilöstä, ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Asiakirjan salassapidon lakkaamisesta sosiaalihuollossa on voimassa, mitä siitä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 31 §:ssä.”

15 § Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

”Sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan taikka niiden palveluksessa oleva samoin kuin sosiaalihuollon luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan on merkittynä olisi salassa pidettävää, eikä muutakaan sosiaalihuollon tehtävissä toimiessaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan palveluksessa tai tehtävän hoitaminen niiden lukuun on päättynyt.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan toimeksiannosta tai sen lukuun taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain nojalla annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen nojalla annetusta luvasta muuta johdu. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivullisille asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja, jotka koskevat muuta kuin asiakasta itseään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää muitakin kuin häntä itseään koskevia tietoja, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamisesta koskevasta asiasta, johon asiakkaan tiedonsaantioikeus on perustunut.”

JÄLKIHUOLTO OULUSSA

Lastensuojelulain mukaan jälkihuolto on lapsen ja nuoren subjektiivinen oikeus. Lastensuojelulain mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä lapselle tai nuorelle jälkihuoltoa sijaishuollon tai vähintään 6 kuukauden kestäneen avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen jälkeen. Jälkihuollon on velvollinen järjestämään se kunta, joka on ollut vastuussa nuoren sijaishuollon järjestämisestä.

Jälkihuollon asiakkaalla on oikeus sosiaalityöntekijän palveluun tarvittaessa. Sosiaalityöntekijä vastaa jälkihuollon suunnitelman toteutumisesta. Käytännön työn toteuttajana toimii sosiaaliohjaaja.

Jälkihuollolla on pyrittävä tukemaan sijaishuollossa ollutta lasta tai nuorta samalla tavoin, kuin vanhemmat tavanomaisesti avustavat ja tukevat itsenäistyviä ja aikuistuvia lapsiaan. Jälkihuollon aktiivisen työskentelyn ja yhteydenpidon myötä nuorelle tulisi muodostua käsitys siitä, että hänellä on oikeus hyvin suunniteltuun ja tuettuun jälkihuoltoon. Lisäksi hänen tulisi oppia arvioimaan omaa tilannettaan sekä tunnistaa hänelle tärkeimmät ja läheisimmät ihmiset. Jälkihuolto ei merkitse nuoren holhoamista vaan hänen itsenäistymisensä tukemista. Itsenäistyvän nuoren elämään liittyy olennaisena osana asumisen järjestäminen sekä toimeentulotuesta ja koulutuksesta huolehtiminen. Hyvin toteutettu jälkihuolto on ehkäisevää sekä myös osa lastensuojelutyötä.

Nuoren asioita hoitavan sosiaaliohjaajan tehtävänä on yhdessä lapsen tai nuoren sekä hänen verkostonsa kanssa rakentaa nuoren tarpeita vastaava ja parhaalla mahdollisella tavalla tukeva palvelukokonaisuus, joka kirjataan sosiaalityöntekijän, sosiaaliohjaajan ja asiakkaan kanssa jälkihuoltosuunnitelmaksi. Kirjalliseen jälkihuoltosuunnitelmaan kartoitetaan ja kirjataan jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet, nykytilanne, nuoren omat tarpeet ja toiveet sekä tarvittavat tukitoimet. Lapselle tai nuorelle on aiemmin tehty asiakassuunnitelma, joka on sijaishuollon ajan toiminut suunnittelun ja arvioinnin välineenä. Jälkihuoltoa toteutetaan samalla tavalla. Jälkihuoltopalaverissa keskustellaan nuoren tilanteesta kokonaisvaltaisesti. Käsiteltäviä asioita ovat esimerkiksi asuminen, opiskelu, työ, työkokeilu, terveys, arjen taidot, taloudelliset asiat ja kertyneet itsenäistymisvarat. Suunnitelmaa ja sen tavoitteita arvioidaan ja muutetaan tarpeen mukaan, vähintään kerran vuodessa.

Kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut 1 momentissa tarkoitetun kodin ulkopuolisen sijoituksen päättymisen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 21 vuotta. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 12: 75§ 3 mom.)

Jälkihuollon tuesta voi myös kieltäytyä. Jos nuori on ensin kieltäytynyt jälkihuollosta, mutta muuttaa myöhemmin mielensä, hänellä säilyy siitä huolimatta oikeus jälkihuoltoon ennen 21 ikävuottaan. Nuorelle jälkihuollon tuki on aina vapaaehtoista. Ennen nuoren täysi-ikäisyyttä hänen jälkihuollosta päättää huoltaja. Täysi-ikäisellä nuorella on aina itsemääräämisoikeus.

Jälkihuollon tuen muodot

Jälkihuollon sisällössä tulee huomioida seuraavat asiat: jälkihuoltona tarjotaan koulutus- ja työllistämistukimuotoja nuorille tarpeen mukaan. Autetaan arjessa ja annetaan taloudellista tukea ja neuvoja tarvittaessa raha-asioissa. Lisäksi jälkihuollon antamia muita palveluja ovat esimerkiksi psykososiaalisen tuen antaminen, nuoren vahvuuksien ja taitojen etsiminen ja vahvistaminen, asumisen, harrastusten ja vapaa-ajan tukeminen sekä loma- ja virkistysmahdollisuuksien tarjoaminen. Jälkihuolto muovautuu siis yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen mukaan. Nuoren muuttaessa toiselle paikkakunnalle hänelle pitäisi järjestää tarvittavat palvelut yhteistyössä uuden paikkakunnan viranomaisien kanssa.

Itsenäistymisvarat

Lapsen tai nuoren ollessa sijoitettuna kodin ulkopuolelle hänen itsenäistymistään varten on kalenterikuukausittain varattava määräraha, joka vastaa vähintään 40 prosenttia hänen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitetuista tuloistaan, saamisistaan tai korvauksistaan. Kyseessä olevat itsenäistymisvarat määritellään 40 §:ssä sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti. Määrää laskettaessa ei lapsilisää oteta huomioon. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 12:77§ 1 mom.) Jollei lapsella tai nuorella ole sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuja tuloja, saamia tai korvauksia taikka jos ne ovat riittämättömät, sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on tuettava sijoituksen päättyessä itsenäistymässä olevaa nuorta asumiseen, koulutukseen ja muuhun itsenäistymiseen liittyvissä kustannuksissa.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta. Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä taikka lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen liittyvästä erityisestä syystä viimeistään hänen täyttäessään 21 vuotta. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on annettava selvitys itsenäistymisvarojen kertymisestä ja maksamisesta sijoituksen päätyttyä ja huoltajan, edunvalvojan tai vähintään 15-vuotiaan lapsen sitä pyytäessä myös sijoituksen aikana.

Itsenäistymisvaroja maksetaan yleensä siinä vaiheessa kun nuori muuttaa omaan asuntoon. Nuoren asioista vastaava työntekijä päättää ja huolehtii siitä, että itsenäistymisvarat käytetään nuoren itsenäistymistä tukevaan toimintaan ja hankintoihin. Näitä menoja ovat mm. asunnon sisustaminen ja kalustaminen, työpaikan saamista ja opintoja varten tarvittavat hankinnat.

Jälkihuollon erityisyys

Jälkihuollossa on aina huomioitava nuoren jälkihuollollisen tuen tarve ja sen määrä. Tarvetta arvioitavissa huomioon tulee ottaa jälkihuollossa olevan lapsen erityistarpeet terveydenhuollon palveluiden järjestämiselle, tarve itsenäistymistä edesauttaviin tukitoimiin ja muihin yksilöllisiin tarpeisiin.

Oulun kaupungin jälkihuollossa työskennellään nuoren kanssa ns. palveluohjaustyyppisesti eli työntekijä ohjaa, neuvoo ja on mukana nuoren elämässä. Nuorta edesautetaan ohjautumaan

oikeanlaiseen peruspalveluun. Kaupungin peruspalveluiden lisäksi nuorta ohjataan kolmannen sektorin palveluihin ja toimintaan (esim. Tyttöjen talo, Poikien talo, Hyvän mielen talo).

Jälkihuollossa nuoren yksilölliset tarpeet huomioidaan myöntämällä harkinnallista taloudellista tukea: opiskelukustannuksiin, terveydenhoidosta aiheutuneisiin kuluihin ja nuoren harrastusmenoihin tai siihen rinnastettavaan toiminnalliseen tekemiseen. Näin pyritään ylläpitämään ja/tai löytämään nuoren omia vahvuuksia ja voimavaroja ja ennaltaehkäistään syrjäytymistä. Lisäksi nuorta tuetaan taloudellisesti pitämään yhteyttä omaan perheeseen, sukuun ja muihin tärkeisiin ihmisiin.

